

Voorjaarsfenologie 2018 *Ellen de Bruin*

Ieder voorjaar is het weer een feest als trekvogels terugkeren uit het zuiden. Interessant is het om van deze soorten de eerste datum te noteren waarop ze waargenomen worden en de trend op lange termijn te bekijken. Van 2018 staan de voorjaarswaarnemingen van 40 trekvogelsoorten vermeld in de tabel, met daarbij de naam van de eerste waarnemer van die soort. Alle waarnemingen zijn afkomstig van de website waarneming.nl. Buiten deze bron zijn tevens vroege waarnemingen beschouwd op trektellen.nl. Dat leverde echter geen nieuwe data op.

FOTO: WILLIAM PRICE
Kluten en Grutto's bij de Plasdras - Polder IJdoorn, 23 maart 2017

De lente van 2018 wordt omschreven als "extreem zacht, vrijwel de normale hoeveelheid neerslag en zeer zonnig". Maart begon winters met twee ijsdagen. Een ijzige oostenwind maakte dat de gevoelstemperatuur rond -15°C lag. Ook op 17 maart kwam de temperatuur overdag niet boven nul graden uit. De rest van de maand bleef het aan de koude kant. Eerste paasdag, 1 april, was met een graad of 7 koel; zelfs iets kouder dan de afgelopen eerste kerstdag. Mei was echter de warmste meimaand sinds 1706 (bron: knmi.nl).

Van de 39 soorten waarvoor een bandbreedte is bepaald arriveerden er in 2018 elf vroeg: Kluut, (IJ)landse Grutto, Visdief, Koekoek, Nachtegaal, Zwarte Roodstaart, Tapuit, Braamsluiper, Zwartkop, en Grauwe en Bonte Vliegenvanger. Vroeg wil zeg-

gen dat de eerste waarnemingsdatum in 2018 voor de startdatum van de bandbreedte (berekend tot en met 2017) valt. Ter vergelijking: in 2017 arriveerden er vijftien soorten vroeg, dus vier meer. Geen enkele soort arriveerde laat ten opzichte van de bandbreedte.

Er zijn twee datumrecords verbroken, voor de Tapuit en voor de Nachtegaal. Hieronder worden een paar soorten uitgelicht.

Ik zou graag iedereen willen verzoeken vroege waarnemingen van (zang-)vogels te registreren, en dan het liefst zo exact mogelijk, met name of de vogel zingt of niet.

Zomertortel Deze zeldzaam wordende soort werd dit jaar toch weer gezien (en gefotografeerd), op 8 mei, aan de Rijperweg in Waterland. Ook op 21 mei werd er een vogel op beeld vastgelegd, overvliegend in de Aetsveldsche Polder (Ricardo van Dijk). **Nachtegaal** De tweede vroegste datum ooit (was 7 april) werd verbeterd met 1 dag: op 6 april werd een vogel waargenomen in het Science Park (TV). Vorig jaar werd de

		vroegste datum	locatie	waarnemer	periode (n)	gvd	bandbreedte t/m 2017
1	Zomertaling	22-3-2018	Diemerpark	SN	1960-2017 (57)	21-3	8/3-3/4
2	Purperreiger	15-4-2018	Uitdammerdijk	HJK			
3	Lepelaar	18-2-2018	Landje van Geijssel	WvdS	1962-2017 (52)	2-3	1/2-31/3
4	Boomvalk	16-4-2018	Amstelpark	WvdS	1960-2017 (58)	13-4	30/3-27/4
5	Kluut	8-1-2018	Bovenkerkerpolder	AS	1965-2017 (52)	9-3	15/2-31/3
6	Kleine Plevier	15-3-2018	Landje van Geijssel	EV	1959-2017 (57)	28-3	7/3-18/4
			Westpoort	EK			
7	Bontbekplevier	22-2-2018	Broekergouw	RV	1972-2017 (45)	2-3	19/2-13/3
8	Grutto	3-2-2018	Landje van Geijssel	WP	1958-2017 (60)	18-2	6/2-2/3
9	Groenpootruiter	10-4-2018	Landje van Geijssel	PT	1965-2017 (51)	10-4	26/3-25/4
10	Visdief	28-3-2018	Marken	EP	1957-2017 (61)	7-4	30/3-15/4
11	Zwarte Stern	16-4-2018	IJburg	NA	1962-2017 (52)	26-4	14/4-8/5
12	Zomertortel	8-5-2018	Rijperweg	SH	1959-2017 (57)	3-5	24/4-12/5
13	Koekoek	10-4-2018	Golfclub Olympus	TvB	1957-2017 (61)	20-4	12/4-28/4
			De Hoge Dijk	CB			
14	Gierzwaluw	16-4-2018	Westerpark	RdR	1954-2017 (62)	18-4	11/4-25/4
15	Oeverzwaluw	25-3-2018	Vrije Geer	PT	1958-2017 (56)	9-4	25/3-24/4
16	Boerenzwaluw	28-3-2018	Marken	EP	1954-2017 (64)	30-3	22/3-7/4
17	Huiszwaluw	5-4-2018	Bovenkerk	MB	1959-2017 (59)	17-4	4/4-30/4
18	Gele Kwikstaart	29-3-2018	Diemerpark	FvG	1957-2017 (60)	30-3	18/3-11/4
19	Nachtegaal	6-4-2018	Science Park	TV	1956-2017 (62)	15-4	10/4-20/4
20	Blaauwborst	17-3-2018	Lutkemeerpolder	RR	1982-2017 (36)	21-3	12/3-30/3
21	Zwarte Roodstaart	5-3-2018	Lutkemeerpolder	PT	1961-2017 (56)	25-3	9/3-10/4
22	Gekraagde Roodstaart	7-4-2018	ZuiderAmstel	FW	1958-2017 (59)	16-4	4/4-28/4
23	Paapje	20-4-2018	Rijperweg	SW	1965-2017 (46)	28-4	17/4-9/5
24	Tapuit	12-3-2018	Rijperweg	MS	1963-2017 (54)	8-4	26/3-21/4
25	Sprinkhaanzanger	8-4-2018	Vijfhoek	SH	1963-2017 (50)	14-4	4/4-24/4
26	Snor	7-4-2018	Ilperveld	SH	1957-2017 (54)	13-4	5/4-21/4
			Oosteindenweg, Aalsmeer	CK			
27	Spotvogel	3-5-2018	Bloemendalergouw	JR	1957-2017 (61)	7-5	1/5-13/5
			Overleek	FvG			
28	Bosrietzanger	3-5-2018	Science Park	HU	1957-2017 (60)	4-5	24/4-14/5
29	Kleine Karekiet	19-4-2018	Holendrecht- en Bullewijkpolder	WS	1957-2017 (61)	23-4	12/4-4/5
30	Rietzanger	2-4-2018	Vijfhoek Haven Ballast	WvdS	1957-2017 (61)	8-4	30/3-17/4
31	Braamsluiper	10-4-2018	Schellingwoude	WvdS	1956-2017 (62)	19-4	12/4-26/4
32	Grasmus	13-4-2018	Diemerpark	SH	1955-2017 (62)	20-4	13/4-27/4
			Brettenzone	PJM			
			Schinkelbos	NA			
33	Tuinfluiter	17-4-2018	Oeverlanden-Noord	PM	1957-2017 (61)	20-4	15/4-25/4
34	Zwartkop	10-3-2018	Bos en Lommer	EdB	1957-2017 (61)	2-4	20/3-15/4
35	Fluiter	3-5-2018	Amstelpark	WvdS	1959-2017 (53)	1-5	23/4-9/5
36	Tijftjaf	8-3-2018	IJmeerkust Muiden	HvO	1960-2017 (58)	6-3	21/2-18/3
37	Fitis	30-3-2018	Broek in Waterland	RV	1957-2017 (61)	26-3	19/3-2/4
38	Grauwe Vliegenvanger	18-4-2018	Bijlmerpark	JHvO	1958-2017 (59)	4-5	25/4-13/5
39	Bonte Vliegenvanger	15-4-2018	Landschroon	RB	1960-2017 (55)	25-4	16/4-4/5
40	Wielewaal	1-5-2018	Vijfhoek	SH	1957-2017 (58)	11-5	1/5-21/5

eerste vroegste datum aangepast naar 3 april.

Tapuit De vroegste datum ooit (was 13 maart) werd ook verbeterd met 1 dag: op 12 maart werd een vogel gezien en gefotografeerd aan de eerder genoemde Rijperweg (MS).

Zwarte Roodstaart Op 21 januari wordt in Noord een exemplaar waargenomen (Tello Neckheim), zeer waarschijnlijk een overwinterende vogel. Net als Tjiftjaf wordt deze soort pas in de datumreeks opgenomen vanaf 1 maart; eerdere waarnemingen tellen alleen als het zang betreft. Vandaar dat de vroegste datum in 2018 5 maart is.

Zwartkop Al vanaf 1 januari wordt deze overwinterende soort waargenomen in de regio. De Zwartkop wordt in de datumreeks opgenomen vanaf 1 april; maart-waarnemingen alleen als het zang betreft. En dat is dit jaar ook het geval op 10 maart.

Tjiftjaf Er is een zangwaarneming op 23 januari in Tuindorp-Oostzaan (PT). Waarnemingen in januari en februari worden echter niet opgenomen in de datareeks; het betreft dan waarschijnlijk een overwinterende vogel. Eerste datum in 2018 van een zingende Tjiftjaf is dan 8 maart.

Voor de berekening en de methode van gemiddelde vroegste waarnemingsdatum en bandbreedte verwijst ik naar het artikel Voorjaarsfenologie 2003, gepubliceerd in De Gierzwaluw jg. 41 (4) p. 27-38. De uitleg is ook te vinden op de website van de VWGA (vogelsamsterdam.nl/voorjaarsfenologie). De berekende waarden ontving ik van Jan van Blanken, waarvoor dank.

Een Zwarte Roodstaart op 5 maart 2018 werd in de lijst opgenomen als vroegste datum

Gebruikte afkortingen in de tabel

AS	Adrie Streefland	HvO	Hans van Oosterhout	RR	Rutger Rotscheid
CB	Christiaan Both	JHvO	Jan-Hendrik van Oers	RV	René Vos
CK	Christiaan Kooij	JR	Jurgen Rotteveel	SH	Sander Hietkamp
EdB	Eelco den Boer	MB	Marjon Brugman	SN	Stijn Nollen
EK	Edwin Kerssens	MS	Marten Schmitz	SW	Steven Wytema
EP	Eefje Pinkster	NA	Niels Aagaard	TvB	Theo van Bokhoven
EV	Els Velzing	PJM	Paul J. Marcus	TV	Tom Visbeek
FvG	Frank van Groen	PM	Peter Murzan	WP	William Price
FW	Frank Warendorf	PT	Paul Tak	WS	Will Schep
HJ	Han Jacobs	RB	Ruurd Bennink	WvdS	Wim van der Schot
HJK	Harm Jan Kiewiet	RdR	Ruben de Rover		